

פ"ב א בימי ר"ג רבו האפיקורוסין וכו'. זרייתא פרק תפלה השחר (ברכות דף כ"ח ע"ג) אמר ר"ג להכמים כלום יש אדם שיוודע לתקן ברכת האפיקורוסים עמד שמואל הקטן ותקנה ואין ספק שמה שהולך ר"ג לתקנה היה לפי שבימיו רבו האפיקורוסין : וכתב ה"ר מנוח וז"ל א"כ דמפני האפיקורוסים תקנו היה להם להחזיר לאפיקורוסים אל חצי תקוה ויש לומר דלאנז אורחיהו אשמועינן דמומר סתמיה אפיקורוס הוא כדליתא בהוריות [דף י"א.] חי נמי כדי שימנעו העם להטות אחריהם להמיר וללאח מכלל הדת תקנו להודיע שאין למומרים תקוה עכ"ל : במה דברים אמורים בשמאל דעתו וכו'. משנה [ברכות כ"ה:] ר"ג אומר בכל יום יתפלל אדם י"ח ר' יהושע אומר מעין י"ח ואם לאו מעין י"ח. ובגמרא [שם כ"ט:] מאי מעין י"ח רב אמר מעין כל ברכה וברכה כלומר אומר מעין כל ברכה בקולר ושמואל אמר הבינונו ה' אלהינו לדעת דרכיך וכו' ומשמע דהלכה כשמואל דבכל דוכתא מדכרינן הבינונו ויודע דהלכה כר"ע מחביריו וכיון דרבן גמליאל ור"י אינן בסבבא אחת הו"ל הלכה כר"ע. ופירש"י הבינונו כנגד אלה חונן ומוחל לבבנו כנגד השיבונו לסלוח לנו כנגד סלח לנו להיות גאולים כנגד גאולה וכן כולם. בנאות ארץ לשון נוה כמו בנאות דשא והוא כנגד ברכת השנים. והתועים בדעתך העובדים על דרכיך יתפטו כנגד דקדק ומשפט. ל"א והתועים במשפט על דעתך יתפטו השיבים ללמד לשפוט כדכרך וכן עיקר כ"ל וכן כה"ג ע"כ לשון רש"י. וה"ר יונה ז"ל כתב התועים הם ישראל המסיחים דברים בזה הגלות הארוך שעזב הקב"ה אותם יחי רצון שיתפטו בדעתך כלומר צדיעתך שהוא החמלה והרחמים כמו וידע אלהים וכן מזכר בברכת השיבה שיסיר ממנו היגון ואנחה שיש לנו בגלות וימלוך עלינו לבדו ברחמים בלדק ובמשפט והם דרכיו הטובים שאנו טועים עמה מהם. וכתב ה"ר מנוח ואע"ג דלייט אצוי אלא דמללי הבינונו במתא מאי מתא קעין מתא דמסתמא אינו טרוד כ"כ אצל אדם היה טרוד מותר וכן הסכים גאון וכן כתבו הרי"ף והרמב"ם וה"ר יונה. וכתב עוד ה"ר מנוח לסלוח היה

תפלת נדבה בשבתות וימים טובים לפי שאין מקריבין בהן נדבה אלא חובת היום בלבד :

פרק שני

א בימי ר"ג רבו האפיקורוסין בישראל והיו מצירים לישראל ומסיתין אותן לשוב רייחרי השם. וכיון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם עמד הוא ובית דינו והתקין ברכה אחת שתהיה בה שאלה מלפני השם לאבד האפיקורוסין וקבע אותה בתפלה כדי שתהיה ערובה בפי הכל. נמצאו כל הברכות שבתפלה תשע עשרה ברכות : ב"ב בכל תפלה שבכל יום מתפלל אדם תשע עשרה ברכות אלו על הסדר. במה דברים אמורים כשמצא דעתו מכוונת ולשונו תמהר לקרות יאבל אם היה טרוד ודחוק או שקצרה לשונו מהתפלל יתפלל שלש ראשונות וברכה אחת מעין כל האמצעיות ושלש אחרונות ויצא ידי חובתו : ג וזוהי הברכה שתקנו מעין כל האמצעיות. [א] הבינונו יי אלהינו לדעת את דרכיך ומוחל את לבבנו ליראתך לסלוח היה לנו להיות גאולים רחקנו ממכאוב ודשנונו ושכנונו בנאות ארצך ונפוצים מארבע תקבץ והתועים בדעתך ישפמו ועל הרשעים תניף ירך וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתיקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך מרם נקרא אתה תענה כדבר שיאמר והיה מרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע כי אתה הוא עונה בכל עת פודה ומציל מכל צוקה ברוך אתה יי שומע תפלה : ד במה דברים אמורים בימות החמה. אבל בימות הגשמים אינו מתפלל הבינונו מפני שצריך לומר שאלה בברכת השנים. וכן במוצאי שבתות וימים טובים אינו

לנו פי' תהיה נמצא לסלוח לנו וזנה יהיה גאולים : ד במה דברים אמורים בימות החמה וכו'. שם מיימרא דרב ציבי בר אצוי [אדרי בר אצין] וכתב ה"ר מנוח דבגמרא פריך בין אימות הגשמים בין אמו"ש וי"ט וכלליה מכלל ומשני דילמא אחי לאיטרודי משמע שאם מובטח דלא אחי לאיטרודי רשאי כדאמרין גבי נשיאות כפים עכ"ל. ובקשתי לו חזר ולא מנאחי :

וכן צמולאי שבתות. שם מיימרא דרב נחמן אמר שמואל :

ה ובשבתות וימים טובים וכו'. פרק שני דיוס טוב [צוה] [דף י"ו.]

תנו רבנן יום טוב שחל להיות בשבת בש"א בשחר מתפלל שמונה של שבת צפני עננה ושל יום טוב צפני עננה וזה"ל מתפלל שבת מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע רבי אומר אף חותם בה מקדש השבת וישראל והזמנים תני חנא קמיה דרבינא מקדש ישראל והשבת והזמנים א"ל אקו שבת ישראל מקדשי ליה שבת מיקדשא וקיימא אלא אימא מקדש השבת וישראל והזמנים אמר רב יוסף הלכה כרבי וכדמחזין רבינא ופירש"י אקו שבת ישראל מקדשי ליה שהקדמת קדושת ישראל לשל שבת בשלמה זמנים לריך להקדים קדושת ישראל לקדושתן שעל ידי קדושת ישראל נתקדשו הם ואילו לא נתקדשו ישראל לא היו קובעים חדשים וקוראים מועדים צדי דין אלא שבת מיקדשא וקיימא משמע ימי בראשית ואינה תלויה בקביעות ציח דין עכ"ל. ומכיון דאשכחן דלצ"ה דקיימא לן כוותיהו אפילו ציוס טוב שחל להיות בשבת אינו מתפלל אלא שבע כל שכן בשבת דלאו יום טוב דאפי' צ"ס מודו דלינו מתפלל אלא שבע שלא אמרו ציוס טוב שחל להיות בשבת מתפלל ח' אלא להזכיר שבת ויום טוב :

בראש השנה חותמין בה מלך וכו' : ו אבל תפלת המוספין של ראש השנה. פסק בזה דרש"ה השנה (דף ל"ג) ומה שכתב והוסף בכל אחת מהן מעניינה : ז ב"ה מתפלל בכל תפלה וכו'. זרייתא פסקא קמא דנדה (דף ח') ומה שכתב וחוסף בכל אחת מהן וכו' : אס

מתפלל הבינונו מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת : ה ובשבתות וימים טובים מתפלל שבע ברכות בכל תפלה ותפלה מארבע תפלות של אותו היום. שלש ראשונות ושלש אחרונות וברכה אמצעית מעין אותו היום. בשבתות חותמין בברכה אמצעית מקדש השבת. וברגלים חותם בה מקדש ישראל והזמנים. ואם היה שבת ויום טוב חותמים בה מקדש השבת וישראל והזמנים. בראש השנה חותמין בה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון. ואם היה שבת חותם בה מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון : ו במה דברים אמורים בתפלת ערבית ושחרית ומנחה. אבל תפלת המוספין ישל ראש השנה מתפלל תשע ברכות ושלש אחרונות של כל יום ושלש אמצעיות. ראשונה מן האמצעיות ענינה מלכיות. שנייה זכרונות. שלישית שופרות. וחותרם בכל אחת מהן מעניינה : ז "ביום הכפורים מתפלל בכל תפלה מחמש תפלות שבע ברכות. שלש ראשונות ושלש אחרונות ואמצעיות מעין היום. וחותרם בכל אחת מהן מלך על כל הארץ

א טור א"ח סי' קי"ב : ב טור סי' קי' סמ"ג עשין י"ט : ג פ"ק דר"ס : ד טור סי' תקנ"א וע"ש ה טור א"ח סי' תרכ"א :

לחם משנה

עלינו אלא שבימות הגשמים אומרים וכן כל ומטר לברכה ולכך הולך לתרץ חירון זה. וקשה לי על חירון דאס כן כשחירנו בגמרא על קושא אחריתא דמר זוטרא דליתא התם וכלליה מכלל ודשנונו וכו'. ואמרו אחי לאיטרודי הקשו שם חי הכי הבדלה בחונן הדעת נמי וכו' ומאי הקשו הא יש לחלק בין ברכה דהבינונו לברכה דאחיה חונן שהיא ברכה ד"ח כמו שחלק הוא ז"ל ולמה הוצרכו בגמרא לתרץ ולחלק בין תחלת ללוחא לאמצע ללוחא יותר טוב היה לו לחלק זה החילוק אף על גב דהוי בתחלת ללוחא כיון שהבכרה היא קצרה. לכך נראה לי לתרץ להנהיג אשכנזים דמכל מקום תחלת ללוחא מיקרי כיון שהוא קרוב הכרה לתחלת הבכרה אצל ודשנונו בנאות ארץ הוא רחוק יותר מתחלת הבכרה : וכן צמולאי שבתות וכו'. שם מיימרא דרב נחמן ואף ע"ג דהקשה עליה מר זוטרא ואסיקנא בקשיא עס כל זה לא אסיקנא בחיובתא וכן פסקו הפוסקים : ה ובשבתות וימים טובים וכו'. ואם היו שבת וי"ט וכו'. פרק יום טוב שחל (צוה) דף י"ז) מנאח שם דמותם מקדש השבת וישראל והזמנים :

בכל

מגדל עוז

פ"ב בימי ר"ג רבו האפיקורוסין בישראל והיו מצירים לישראל ומסיתין אותן לשוב רייחרי השם. ר"ג רבו המונים כו' עד מעניינה. פ' תפלת השחר (דף כ"ח) ופ' שני צוה : ביום הכפורים כו' עד יום הכפורים. פרק יום הכפורים (דף פ"ז) ומייתי לה גדה פ"ק (דף ח') סוף גמרא מתניתין דאמר רבי אליעזר ארבע נשים דיין שעקן :

פ"ב א בימי ר"ג רבו האפיקורוסין וכו'. פרק תפלה השחר (דף כ"ח ע"ג) אמרו עמד שמואל הקטן ותקנה בפני רבן גמליאל ולכך אמר רבינו הוא וצוה דיו :

ב במה דברים אמורים. שם במשנה ר' גמליאל אומר כל יום ויום מתפלל אדם י"ח ר' יהושע אומר מעין י"ח ר' עקיבא אומר אס שגורה תפלתו צפוי מתפלל י"ח ואם לאו מעין י"ח ופסק כר' עקיבא דהלכתא כוותיה מחביריו :

ג וזוהי הבכרה וכו'. מנאחית שם : ד במה דברים אמורים בימות החמה וכו'. שם (דף כ"ט) מיימרא דרב ציבי בר אצוי ומתקיף עליה מר זוטרא וכלליה מכלל ודשנונו בנאות ארץ וכן על ומטר אחי לאיטרודי ע"כ. וכתב הרב"ב בסי' ק"י בטור א"ח וז"ל וגררה לי דהא דחיישין דיעשה יותר בתפלת הבינונו מתפלת י"ח הוא מפני שאדם עשוי לעשות ציותר בדברים קלרים שנקל אדם יכול לדלג שחיס או שלם חיצות עד כאן. ונראה שהולך לומר כן למנהג אשכנז שכתב הטור וז"ל בסי' קי"ז שצין בימות החמה בין בימות הגשמים אומרים ברך

הנהגות מיימוניות

[6] פרי דקיימא לן כאביי דלייט מאנן דמצלי הבינונו ודלא כאמוראין הרבה החולקין ע"ש. אמנם בספר המצות כתב רבינו המחבר וכתב ואע"ג דלייט אבוי אמאן דמצלי הבינונו והו למי שטרילי עצמו לעשות כן תמיד בלא שום אינס עכ"ל :

לזה שכן תפלה בזמנה לא יהיו ליה. וכל הטעם דכיון דק"ל טעה ולא התפלל שחרית מתפלל מנחה שמים ויואל י"ח שחרית כ"ש עד חלות דאכתי לא מטא זמן תפלת מנחה אבל אם נזכר אחר שהגיע זמן המנחה מתפלל תפלת המנחה ואח"כ מתפלל תפלת שחרית. ומ"מ יש מדקדק שה"ל להרי"ף ורבינו לכחוב עד חלות וחצי שעה יותר דהא אכתי לא מטא זמן תפלת מנחה וכל דה"ל אלא ללא דק בין חלות לחצי שעה יותר וכיון דאשכחו רבנן דאמרי עד חלות אסמכו למילתיהו ואמרו עד חלות אבל ה"ה עד שיגיע זמן המנחה כ"ל אלא שמדברי הרשב"א נראה דעד חלות דוקא אמרו וכמ"ס בס' ב"י לנ"ח סימן פ"ט :

ב כבר אמרו וכו'. ברייתא פרק תפלת השחר (דף כ"ו ע"ב) איזו היא מנחה גדולה משש שעות ומנחה ולמעלה ואיזו היא מנחה קטנה מט' שעות ומנחה ולמעלה. ומפרש רבינו דהיינו טעמא דתתן פ"ה דפסחים תמיד נשחט בצה' ומנחה וקרב בצה' ומנחה בערב פסח נשחט בצה' ומנחה וקרב בצה' ומנחה חל ערב פסח להיות בערב שבת נשחט בשבת ומנחה והפסח אחריו : וזמן

שהיה התמיד קרב בכל יום בתשע שעות ומחצה תקנו ומנה מתשע שעות ומחצה והיא הנקראת מנחה קטנה ולפי

א סמ"ג עשין י"ט טור א"ח סי' פ"ט : ב טור א"ח סי' רנ"ג :

לחם משנה

ואין לדקדק בזמנה כמו שכתב הוא ז"ל למטה זה נראה לי מלשון דאם היה מפרש כפירוש רבינו יונה ז"ל לא היה לו לסתום דבריו ולומר ויש לו להתפלל וכו' אלא היה לו לומר אם רצה לנהוג כך וכו' אבל אחר שסתם הדיון משמע בפי' כדכתיבנא. וה"ל והא בתמיד של בין הערבים סתם דבריו בפי' מהלכות תמידין ומוספין כרבנן דאמרי דקרב עד הערב שכתב שם תמיד של בין הערבים שוחטין אותו וכו' והוא משש שעות וכו' עד סוף היום וזהו כרבנן דאמרי עד הערב וא"כ למה כתב כאן דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד והסם לא כתב הכי היה לו לכתוב גם כן שם דעבד כרבי יהודה עבד ודעבד כרבנן עבד כיון דמספקא לן הלכתא כמאן הוי כרבנן או כר' יהודה. וי"ל דכיון דאית ליה דנקטינן כקולי דתרווייהו כדכתיבנא להכי כתב שם עד סוף היום דבשלמא אם היה מפרש כפירוש רבינו יונה ז"ל דאם נהג כזה במנחה אינו יכול לנהוג אחר כך כזה בערבית מפני שהיו סותרים בזה מנהגם במנחה הוה ניחא קשיא אבל כיון דמפרש הוא דבכל אופן שיעשה יכול לעשות לכך נתן לו הבחירה ואמר לו עד סוף היום. אי נמי אפילו נאמר דמפרש כפירוש רבינו יונה ומאי דכתב ויש לו להתפלל וכו' ר"ל שאם רוצה לנהוג כרבנן יכול לנהוג ובלבד שינהוג כמותו לגמרי מ"מ לא קשיא אמאי לא הזכיר דברי ר' יהודה בהלכות תמידין ומוספין לומר אם ירצה לנהוג כרבי יהודה ינהוג ואם ירצה לנהוג כרבנן ינהוג משום דרבי יהודה לא פליג ארבנן אמאי דקאמרי דתמיד קרב והולך עד סוף היום ומאי דקאמרי רבי יהודה הוא משום דלא חייש לזמן הקרבה וכיון דזמן הקרבה שהיו מקריבים כל היום לא היה אלא עד פלג המנחה אע"פ שזמן הדיון יכול להקריב עד הערב מ"מ לא חיישין להכי אלא לזמן הקרבה לבד הוא דחיישין. וכי תימא ההקדבה לא היתה אלא בצה' שעות ומנחה דהכי תנן (פסחים דף כ"ח.) תמיד נשחט בשמונה (שעות) ומנחה וקרב בצה' שעות ומנחה וי"ל דמ"מ הקטורת שהיו מקטירין אחר התמיד היה שעה ורביע לעיטוקן שנמלא שהיה כלה צ"ל שעות חסר רביע ותפלת המנחה כנגד הקטורת תקוה וכו' שאמר הכתוב תכון תפלתו לפניך משאת כפי מנחת ערב ולכך הוי זמנה עד פלג המנחה ודברי אלה מוצאיים בדברי החסידות ז"ל שכתבו עד פלג המנחה מנ"ל הא בשלמא עד ט' שעות ומנחה דעד אותו זמן הוי תפלת המנחה ניחא דהיינו מנחה קטנה אבל הא מנ"ל וי"ל דרבי יהודה ס"ל דתפלת המנחה כנגד קטורת תקוה דתתן תפלתו דרבי יהודה הוא משום דלא חייש לזמן הקרבה וכיון ואיכא למידק דלא מקשו ולא מידי דהא רבי יהודה טעמא היכי דאמר שתמיד קרב והולך עד פלג המנחה וא"כ משום דק' טעמא אית ליה דזמן המנחה הוי עד אותה שעה וכי היכי דניחא להו לרבנן דיהבו טעמיהו שקרב והולך עד הערב הכי נמי ניחא לרבי יהודה דיהיב טעמא משום דקרב והולך עד פלג המנחה ועוד מאי האי דתירצו תפלתו וכו'. ונראה דפירוש דבריהם כך דהוקשה להם דבשלמא לרבנן טעמיהו מפורש משום דאיתנהו דרשו בפירק תמיד נשחט בין הערבים מבי ינטו ללוי ערב מתחיל זמן ההקדבה והיא נמשכת עד הלילה ובדיון היה להקדים המנחה ולשחוט תיכף אחר שש שעות ומנחה אלא טעמא משום קרבתו היחידים אבל ודאי מן הדיון משמע מקרא דשיעורו עד סוף היום דהא לא קאמר קרא אלא זמן ההקדבה מתחלת מבי ינטו ללוי ערב וכיון דלא נתן שיעור עד היכן היא ממילא משמע דהוי עד הלילה ולהכי קאמרי רבנן עד הלילה משום דמן הדיון תמיד קרב עד הלילה ואע"ל דלא היו נוהגים להקריב אלא בצה' שעות ומנחה מ"מ כיון דמן הדיון אית ליה זמן עד הלילה בצה' דינא אזלינן אבל לרבי יהודה קשה לכתב מאן אזיל אי אזיל בצה' דינא הא דינא הוי עד הלילה דהא קרא לא אמר אלא תחילת ההקדבה הוי מבי ינטו ללוי ערב אבל סוף ההקדבה לא קאמר משמע דהוי כל היום ומנא ליה לרבי יהודה דהוי דיו עד פלג המנחה ולא יותר ואי אזיל רבי יהודה בצה' זמן ההקדבה א"כ לא היה קרב אלא בצה' שעות ומנחה ולא היה לו לומר דהוי זמנה אלא

הנהגות מייקוניות

[6] אמר רב כהנא הלכה כר' יהודה הוואל ותנן בבביתא כותיה ועד בכלל קאמר בדמוכח :

אלא בשני י"ט של ר"ה וי"ה ואף אלו בקושי התיירו :

פ"ג א תפלת השחר מנחה שיתחיל וכו'. פ"ק דברכות (דף ט' ב') אמר אביי לק"ש כותיקין דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרין אותה עם הן קחמה מן הכס ותיקין היו גומרין אותה עם הן החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמלא מתפלל ביום אחר רבי זירא מאי קרא ייראהו עם שמש ופירש"י מאי קרא דמנחה להתפלל עם הן החמה וכן דעת ה"ר יונה והרי"ף והרא"ש ז"ל :

וזמנה עד סוף שעה רביעית וכו'. ריש פ"ד דברכות (דף כ"ו) תפלת השחר עד חלות ר' יהודה אומר עד ארבע שעות ואפיקנא תס' (שם כ"ו) הלכה כרבי יהודה וכתב רבינו שהיא שלישיית היום לרמוז אל מ"ש בפירוש המשנה פ"ק דברכות אלא מה ששינוי גבי ק"ש גומרה עד ג' שעות דע כי כל השעות הנזכרות בכל המשנה הם השעות הזמניות הם השעות שיש מהם י"ב שעות ביום וי"ב שעות בלילה ומ"ש עד ג' שעות כאילו אמר עד כלות רביע היום בין שיהיה היום יום תקופת חמוץ או תקופת טבא. וכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל ואע"ל דאיתא לדרבנן דאמרי עד חלות היכא דעמי ולי לאחר ד' שעות שכן תפלה יהיו

וכתב שאי אפשר לסעות בכל ספרי רבינו ז"ל שכתבה מקומות כתב כן אלא שהיה כשגגה היואלה מלפני השלים :

פרק ג א תפלת השחר מנחה כו'. בריש פרק תפלת השחר (דף כ"ו.) משנה תפלת השחר עד חלות ר"י אומר עד ד' שעות ואפיקנא הלכתא בגמרא [כ"ו.] כר' יהודה ותנן בבביתא כותיה והקשו בגמרא על מתניתא ורמיהי מנחה עם הן החמה וכו' ותיירצו כי תינא הריא לותיקין וכו' והקשו עד חלות ותו לא והאמר רב מרי בריה דרבי ירמיה וכו' טעה ולא התפלל ערבית שחרית שמים שחרית מתפלל מנחה שמים ותיירצו כולי יומא מזלי ואזיל עד חלות יהבו ליה שכן תפלה בזמנה מכאן ואילך שכן תפלה יהבו ליה שכן תפלה בזמנה לא יהבו ליה ע"כ. למדנו מזאת הסוגיא דלר' יהודה מד' שעות ואילך שכן תפלה יהבו ליה שכן תפלה בזמנה לא יהבו ליה דמד' שעות ואילך לר' יהודה כמחצות ואילך לק"ש וא"כ יש תימא על רבינו ז"ל שכתב שער חלות לבד שכן תפלה יהבו ליה וכבר תמה עליו הר"י והעלה בחירוקן האחרון אשר סמך עליו דנפקא ליה לרבינו ז"ל הא משום דלא ניפוט במחלוקת ר' יהודה ורבנן כל כך דלרבי יהודה עד חלות אפילו שכן תפלה לא יהבו ליה ולרבנן שכן תפלה בזמנה יהבו ליה לכך אמר רבינו ז"ל דשכן תפלה מיהא יהבו ליה עד חלות. אבל מדיון טעה ולא התפלל וכו' אין ללמוד כלל דהסם אע"ל דשכן תפלה יהבו ליה הסם שאני דשעת תפלה הוא. וקשה לי עליו דכיון דשעתא דרבנן דקאמרי עד ד' שעות לא נפקא להו אלא מפני שתמיד של שחר קרב עד ד' שעות א"כ אן דקיימא לן דתמיד של שחר אינו קרב אלא עד ד' שעות מניין לו לתת זמן עד חלות לרבי יהודה כלל. עוד קשה בין למה שמפרש הוא ז"ל וכן הרשב"א ז"ל דשאני שעת תפלה אבל שלא בשעת תפלה אפילו שכן תפלה לא יהבו ליה וכשתיירצו בגמרא מכאן ואילך שכן תפלה וכו' ר"ל בשעת תפלה א"כ למה תירצו מכאן ואילך שכן תפלה וכו' לשינוי גמרא דמאי דקאמר עד חלות מהני הוא לומר דעד חלות יוכל להתפלל כל זמן שירצה אבל מחצות ואילך אי זמן תפלה כגון משש שעות ולמעלה מתפלל אבל אי לאו זמן תפלה כגון אותה חצי שעה שלאחר חלות אינו מתפלל : מיהו לזה יש לומר דהי הוי הכי לא אהני מיעוטא דמתניתין דעד חלות אלא לחצי שעה לבד וזה דוחק לכך משני דעד חלות דמתניתין מיעוט גמור דדוקא עד חלות אין אבל מחצות ואילך לא :

ב כבר אמרו שתפלת המנחה וכו'. ברייתא פירק. תפלת השחר (שם ע"ב) מפני מה אמרו תפלת השחר עד הערב שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב ע"כ עוד אמרו (דף כ"ו.) א"ר חסדא ניחא אן מדרב מזלי של שבת בערב שבת מצעוד יום שמע מינה הלכה כר' יהודה אדרבא מדרב הונא ורבנן לא הוו מזלי עד אורתא שמע מינה דאין הלכה כרבי יהודה השתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר מאן דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד ע"כ. וכתב ה"ר יונה בפי' ההלכות דמאן דנהוג כרבי יהודה נריך לנהוג כותיה לגמרי בין לערבית בין למנחה כלומר במנחה עד פלג המנחה ולא וערבית מכאן ואילך ומאן דנהוג כרבנן נריך לנהוג לגמרי כרבנן דמנחה עד הלילה וערבית אחר זאת הכוונת ולא קודם אבל אין לנהוג כקולי דמר וכקולי דמר כלומר ערבית כרבי יהודה ומנחה כרבנן. ומדברי רבינו לא נראה כן אלא שכוון לנהוג כר"י ורבנן וכקולתו של זה וקולתו של זה שכן כתב זמן מנחה קטנה וכו' ויש לו להתפלל וכו' נראה דפירוש דבריו הוא דמאי דקרא לזה זמן מנחה קטנה עד אותו העת הוא כדי שיוכל לומר ערבית משם ואילך כר' יהודה אבל לענין המנחה עצמה יכול להתפלל אותה עד שקיעת החמה דהיינו כרבנן דאמרי עד הערב והוא ז"ל מפרש דעד הערב ר"ל עד שקיעת החמה וכו' שפירש בפירוש המשנה א"כ לפי זה גקטינן כקולי דתרווייהו ואע"פ דלא עבדינן בשאר מילי הכי למנקט קולי דתרווייהו שאני הכא דתפלת ערבית רשות

מגדל עז

פ"ג תפלת השחר מ' עד שעה רביעית. הכל פרק תפלת השחר (דף כ"ו.) :